

Strafmaat en strafdoelen in ernstige jeugd- en adolescentenstrafzaken

*Opvattingen van magistraten over de sanctionering van 16- tot 23-jarige daders van
ernstige gewelds- en zedenmisdrijven.*

Samenvatting

mr. Eva Huls (Universiteit Leiden)

prof. dr. Jessica Asscher (Universiteit Utrecht)

mr. dr. Yannick van den Brink (Vrije Universiteit Amsterdam)

dr. Hanneke Creemers (Universiteit van Amsterdam)

prof. mr. Ton Liefwaard (Universiteit Leiden)

dr. Stephanie Rap (Universiteit van Amsterdam)

Amsterdam, 1 juli 2022

Samenvatting

Achtergrond en aanleiding

In 2019 hebben enkele ouders van minderjarige slachtoffers van doodslag gepleegd door een minderjarige dader, de petitie ‘verhoog jeugdstraffen’ aangeboden aan toenmalig minister voor Rechtsbescherming (Dekker). Naar aanleiding van deze petitie heeft de minister een rechtsvergelijkend- en effectiviteitsonderzoek naar de strafmaat in ernstige jeugd- en adolescentenstrafzaken laten uitvoeren door een groep wetenschappers. Dit resulteerde in het rapport ‘De strafmaat voor jeugdige daders van ernstige gewelds- en zedenmisdrijven in internationaal perspectief’ dat eind 2020 verscheen.¹ In dit rapport werd, kort gezegd, geconcludeerd dat geen van de drie perspectieven die centraal stonden – (1) internationale en Europese kinder- en mensenrechten, (2) rechtsvergelijking tussen Europese landen, (3) effectiviteit van sancties – direct aanleiding geven om de Nederlandse aanpak aan te passen, maar tegelijkertijd de wetgever wel enige ruimte geven om aanpassingen door te voeren.

Vervolgens heeft de minister in mei 2021 een expertconferentie georganiseerd met wetenschappers, deskundigen uit de jeugdstrafrechtspraktijk en vertegenwoordigers van slachtoffers en nabestaanden. Hij schrijft hierover in zijn beleidsbrief van 23 juni 2021 dat hem tijdens de expertconferentie opnieuw duidelijk is geworden dat de strafdoelen van vergelding, genoegdoening, beveiliging van de samenleving, voorkomen van recidive en pedagogisch belang zeker bij jonge daders zorgvuldig moeten worden gewogen. De minister constateert voorts dat verdere verdieping nodig is om antwoord te geven op de vraag of rechters en officieren van justitie bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven gepleegd door jeugdigen of jongvolwassenen voldoende ruimte ervaren om een straf te vorderen of op te leggen die in verhouding staat tot de ernst van het misdrijf. Ook gaf hij aan dat hij nader wenst te onderzoeken of meer flexibiliteit in de locatie van de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende sancties voor jeugdigen en jongvolwassenen wenselijk is.

Om meer zicht te krijgen op deze vraagstukken heeft het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Justitie en Veiligheid een onafhankelijk onderzoeksteam² verzocht het onderhavige vervolgonderzoek uit te voeren.

Onderzoeksvraag en methoden

De centrale vraagstelling in dit onderzoek is:

“In hoeverre ervaren magistraten, zowel staand als zittend, dat het huidige wettelijke jeugdsanctiestelsel het mogelijk maakt om bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven gepleegd door 16- tot 23-jarigen een sanctie op te leggen die is afgestemd op de ernst van het misdrijf

¹ J.J. Asscher, Y.N. van den Brink, H.E. Creemers, E. Huls, E.K. van Logchem, S.E. Rap & N. Lynch, *De strafmaat voor jeugdige daders van ernstige gewelds- en zedenmisdrijven in internationaal perspectief*, Den Haag: WODC/Boom juridisch 2020.

² De samenstelling van dit onderzoeksteam is grotendeels identiek aan het team dat het vorige onderzoek (Asscher e.a., 2020) heeft uitgevoerd.

(vergelding) en op de overige in acht te nemen factoren en strafdoelen, maken deze ervaringen aanpassing van het wettelijke kader wenselijk, en zo ja, op welke wijze?”

Deze onderzoeksvraag is beantwoord aan de hand van zes deelvragen (zie onder Resultaten). Voor de beantwoording hiervan is, naast juridisch-theoretisch onderzoek, gebruik gemaakt van twee empirische onderzoeksmethoden (1) een survey-onderzoek onder leden van het Openbaar Ministerie (OM) en de rechterlijke macht (ZM) die (jeugd)strafzaken en strafzaken tegen adolescenten behandelen ($N = 140$),³ gevolgd door (2) verdiepende interviews met een selectie van 25 respondenten ($n = 15$ van ZM, $n = 10$ van OM). De bevindingen zijn vervolgens tijdens een focusgroep-bijeenkomst met vertegenwoordigers van het OM en de ZM uitgebreid besproken.

Resultaten

Gelet op de aard en inhoud van dit onderzoek en de bevindingen, te weten de inventarisatie van ervaringen en opvattingen, wordt aanbevolen dit rapport in het geheel – in elk geval de tussenconclusies en hoofdstuk 5 – te lezen teneinde de resultaten van dit onderzoek en de conclusies en aandachtspunten die hieruit voortvloeien te kunnen duiden. Hieronder worden de belangrijkste resultaten van deze studie beknopt weergegeven, aan de hand van deelvragen I tot en met VI.

- I. *Hebben magistraten de ervaring dat het jeugdsanctierecht het mogelijk maakt om bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven gepleegd door 16- tot 23-jarigen een sanctie op te leggen die is afgestemd op de ernst van het misdrijf (vergelding) en op de overige in acht te nemen factoren/ strafdoelen?*
- II. *Hebben magistraten op basis van hun ervaringen, behoefte aan verhoging van de maximale duur van de jeugddetentie in het jeugdsanctiestelsel voor 16- tot 23-jarigen die zich schuldig maken aan een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf, en zo ja, in welke type zaken en bij welk type verdachten?*

Uit de resultaten van de survey (hoofdstuk 3) blijkt dat in het geval van 16- en 17-jarige verdachten 72% van de respondenten aangeeft in ernstige gewelds- en zedenzaken voldoende uit de voeten te kunnen met de mogelijkheden die het huidige jeugdsanctierecht biedt. In geval van 18- tot 23-jarige verdachten betreft dit 63% van de respondenten. De opvattingen van de deelnemende magistraten over de behoefte aan een verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie zijn meer verdeeld (zie tabel hieronder).

³ Doordat niet alle respondenten alle survey-vragen hebben beantwoord, kan de N per vraag verschillen.

Tabel: Behoeftte aan verhoging maximumduur jeugddetentie bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven onder respondenten van ZM en OM (N=98)

	ZM: rechters/ raadsheren (n = 56)		OM: officieren/AG's (n = 42)		ZM en OM (N = 98)	
Verhoging maximumduur jeugddetentie?	Ja	Nee	Ja	Nee	Ja	Nee
16-/17-jarigen	27%	73%	55%	45%	39%	61%
18- tot 23-jarigen	43%	57%	86%	14%	61%	39%

Uit de resultaten volgt dat onder de respondenten van het OM meer behoefte is aan verhoging van de maximale jeugddetentieduur bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven dan bij de respondenten van de ZM. De resultaten uit de tabel suggereren ook dat het onderscheid tussen minderjarigen (16- en 17-jarigen) en jongvolwassenen (18- tot 23-jarigen) relevant is wanneer het gaat om de behoefte aan verhoging van de maximale duur van jeugddetentie: een meerderheid van de respondenten meldt een behoefte voor verhoging van de maximale duur van jeugddetentie voor 18- tot 23-jarigen, terwijl slechts een minderheid van de respondenten dit aangeeft voor 16- en 17-jarigen.

De groep respondenten die in de survey heeft aangegeven behoefte te hebben aan verhoging van de maximale jeugddetentieduur is vervolgens gevraagd welke mate van verhoging zij in gedachte hebben. Hierop heeft ruim de helft van deze respondenten een verhoging naar een maximumduur van vier jaar geantwoord. Andere antwoorden varieerden tussen drie en tien jaar, met twee uitschieters naar 20 en 99 jaar.

De magistraten die aangeven *geen* behoefte te hebben aan verhoging van de maximale jeugddetentieduur geven in de survey en/of tijdens de interviews (hoofdstuk 4) aan dit onnodig of zelfs principieel onwenselijk te vinden, omdat het niet zou stroken met het pedagogische karakter van het jeugdstrafrecht. Zij geven onder meer aan dat het jeugdsanctiekader, mede door de langdurige, vrijheidsbenemende PIJ-maatregel die in combinatie met de maximale jeugddetentie kan worden opgelegd, reeds een toereikend instrumentarium biedt om passend te reageren op ernstige gewelds- en zedenmisdrijven gepleegd door minderjarigen of jongvolwassenen. In de uitzonderlijke, incidentele gevallen dat het pedagogisch karakter minder gewicht in de schaal legt (bijvoorbeeld omdat de ernst van het feit hiertoe aanleiding geeft), kan bovendien artikel 77b Sr (volwassenensanctierecht) worden toegepast ten aanzien van 16- en 17-jarigen, zo stellen deze respondenten. Voor 18- tot 23-jarigen bevat artikel 77c Sr de mogelijkheid jeugdsanctierecht toe te passen, maar dit is – zo benadrukken verschillende respondenten – geen verplichting: de rechter kan ook beslissen ten aanzien van jongvolwassenen het reguliere volwassenensanctierecht toe te passen. Als wel het jeugdsanctierecht wordt toegepast ten aanzien van een jongvolwassene, dan zou het pedagogische belang en niet vergelding voorop moeten staan, zo stellen deze respondenten.

De magistraten die aangeven *wél* behoefte te hebben aan verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie brengen naar voren dat zij het maximum van twee jaar jeugddetentie soms als 'knellend' ervaren en daar in ernstige gewelds- en zedenzaken niet altijd

mee uit de voeten kunnen. Dit wordt door deze respondenten hoofdzakelijk ervaren in zaken waarin geen PIJ-maatregel wordt geadviseerd door de deskundigen. Een aantal respondenten geeft aan dat de huidige maximale jeugddetentie wat hun betreft niet past bij het forse geweld dat zij in de praktijk, ook bij jeugdigen, soms voorbij zien komen. Daarbij gaat het hen niet altijd alleen om een behoefte om zwaarder te kunnen straffen, in het kader van vergelding en generale preventie, maar ook om gebruik te kunnen maken van een ‘een dikkere stok achter de deur’ oftewel om een langere voorwaardelijke jeugddetentie mogelijk te maken. Deze respondenten wegen daarbij mee dat de gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM) zelden wordt opgelegd, een voorwaardelijke PIJ-maatregel in sommige gevallen een te zware sanctie is, artikel 77b Sr (volwassenensanctierecht) zelden wordt toegepast bij 16- en 17-jarigen en de maximumduur van twee jaar jeugddetentie voor 18- tot 23-jarigen bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven te beperkt zou zijn.

De magistraten die aangeven geen behoefte te hebben aan een verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie voor 16- en 17-jarigen, maar wel voor 18- tot 23-jarigen, stellen dat zij in ernstige gewelds- en zedenzaken van jongvolwassenen soms ervaren dat zij in een spagaat terecht komen. Het kan voorkomen, zo stellen deze respondenten, dat zij in dergelijke zaken enerzijds vinden dat het jeugdsanctierecht het beste zou aansluiten bij de ontwikkeling van de jongvolwassene. Anderzijds vinden zij dat zij meer moeten kunnen differentiëren in de strafoplegging omdat de jongvolwassene als meerderjarige meer verantwoordelijkheid draagt dan een minderjarige maar ook om in de straf meer uitdrukking te kunnen geven aan (eventuele) recidive. Deze respondenten willen om die reden meer differentiëermogelijkheden bij strafoplegging. Sommige respondenten ervaren de huidige maximale jeugddetentieduur van twee jaar voor jongvolwassenen dan ook als te beperkt. Dit kan volgens sommige respondenten redengevend zijn om in ernstige gewelds- of zedenzaken van jongvolwassenen het volwassenensanctierecht te vorderen of toe te passen, terwijl het jeugdsanctierecht eigenlijk beter zou passen bij de ontwikkelingsfase van de jongvolwassene. Daarnaast is door sommige respondenten opgemerkt dat een verhoging van de maximale jeugddetentieduur voor jongvolwassenen (18 tot 23 jaar) een meer geleidelijke overgang van het jeugdsanctierecht naar het volwassenensanctierecht zou bewerkstelligen.

- III. *Wat zijn de juridische en wetssystematische consequenties van een eventuele verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie?*
- IV. *Welke overige aandachtspunten zouden volgens magistraten moeten worden meegenomen door de wetgever en beleidsmakers in eventuele (beleids)beslissingen omtrent de strafmaat voor jeugdigen die zich schuldig maken aan een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf?*

Uit het juridisch-theoretische onderzoek, de survey, interviews en de focusgroep zijn op hoofdlijnen drie juridische en wetssystematische consequenties van een eventuele verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie voor ernstige gewelds- en zedenmisdrijven naar voren gekomen:

- (1) *Wijziging van de huidige wetssystematiek en afbakening van ‘ernstige gewelds- en zedenmisdrijven’.* Een verhoging van de maximale jeugddetentieduur voor een specifieke categorie misdrijven – ‘ernstige gewelds- en zedenmisdrijven’ – zou een

wijziging betreffen van de huidige systematiek waarin de wettelijke maximumduur van de jeugddetentie is gekoppeld aan leeftijd en niet aan specifieke misdrijven (zie art. 77i Sr). Een belangrijk aandachtspunt in dit verband is de inkadering van ‘ernstige gewelds- en zedenmisdrijven’. De meest duidelijke afbakening betreft verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie voor uitsluitend voltooide levensdelicten. Bij andere typen gewelds- en zedenmisdrijven, zoals poging doodslag of een beroving met een (vuur)wapen, geven respondenten aan dat de beoordeling van de ‘ernst’ sterk afhankelijk is van de omstandigheden van het geval. Een onduidelijk wettelijk criterium over de ernst van het misdrijf, zoals ‘de aard van het letsel’, kan ter zitting tot moeilijke en wellicht ook hardvochtige discussies leiden, zo voorzien sommige respondenten.

- (2) *De verhouding tussen de jeugddetentie en PIJ-maatregel.* Respondenten beschouwen de PIJ-maatregel als een zware sanctie die wordt opgelegd indien intramurale behandeling van de verdachte noodzakelijk wordt geacht. Die noodzaak verhoudt zich moeilijk tot het eerst ondergaan van een langer durende jeugddetentie en bij verhoging van de jeugddetentie moet worden nagedacht over de aanvang van de PIJ-maatregel indien dit naast de jeugddetentie wordt opgelegd, aldus de respondenten. Ook in verband met de vraag of de PIJ-maatregel in dat geval volledig in een JJI ten uitvoer moet worden gelegd omdat veroordeelden dan pas op latere leeftijd beginnen aan hun behandeltraject. Respondenten doen, mede op basis van de verwachting dat een langere jeugddetentie alleen in zaken zal worden opgelegd waarin de PIJ-maatregel niet wordt geadviseerd, de suggestie de jeugddetentie van meer dan twee jaar wettelijk uit te sluiten, indien daarnaast een onvoorwaardelijke PIJ-maatregel wordt opgelegd.
- (3) *De wettelijke waarborgen rondom de feitelijke duur van de vrijheidsbeneming bij vrijheidsstraffen.* Bij een eventuele verhoging van de jeugddetentieduur, met name indien de verhoging voor een bredere categorie ernstige gewelds- en zedenmisdrijven zou komen te gelden, moet volgens respondenten worden nagedacht over een regeling voor voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.-regeling) die minstens gelijk is aan die voor volwassenen. Het gevolg zou anders kunnen zijn dat jeugdigen in de praktijk zwaarder worden bestraft en een minder gunstige rechtspositie hebben dan volwassenen. Bij een verhoging van de jeugddetentieduur moet ook worden nagedacht over de verhouding tussen het onvoorwaardelijk en voorwaardelijk deel van de jeugddetentie. In het sanctiestelsel voor volwassenen zien we gedetailleerde wettelijke kaders voor die strafmodaliteiten.

Daarnaast zijn uit het onderzoek de volgende drie aandachtspunten voor wetgever en beleid naar voren gekomen:

- (1) *De capaciteit bij de JJI's, KVJJ's en de PI's.* Respondenten maken zich zorgen hierover, omdat zij in de praktijk zien dat thans al sprake is van onvoldoende passende plekken voor deze groep jeugdigen. Daarnaast stellen respondenten voor dat geïnvesteerd wordt in bijzondere voorzieningen specifiek voor jongvolwassenen, met speciaal daartoe opgeleid personeel.

- (2) *De kwaliteit van interventies.*⁴ Meermalen is, met name door de leden van het OM, benoemd dat de kwaliteit van de PIJ-maatregel te wensen overlaat en te weinig effectief zou zijn in het verkleinen van de kans op recidive. Daarnaast stellen enkele respondenten dat de mogelijkheden tot individuele behandeling onvoldoende beschikbaar zijn bij de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende jeugdsancties. Verder zou volgens een aantal respondenten meer geïnvesteerd moeten worden in de begeleiding van de jeugdige bij terugkeer in de maatschappij, bijvoorbeeld door intensiever (jeugd)reclasseringstoezicht mogelijk te maken.
- (3) *Verbeteren van het jeugdzorgstelsel.* De respondenten merken de effecten van het tekortschieten van het jeugdzorgstelsel in het jeugdstrafrecht, bijvoorbeeld omdat jeugdigen niet tijdig kunnen doorstromen vanuit detentie naar een passende verblijf- of behandelplek. De respondenten merken eveneens dat financieringsperikelen bij gemeenten de mogelijkheden van het opleggen van passende interventies beperken, hetgeen van invloed is op de tenuitvoerlegging van de bijzondere voorwaarden. Ook het niet kunnen bieden van tijdige en passende hulp in de opvoedsituatie vinden respondenten vanuit het oogpunt van preventie hoogst onwenselijk.
- V. *Hebben magistraten behoefte aan meer flexibiliteit in de locatie van tenuitvoerlegging, en zo ja, op welke wijze?*
- VI. *Wat zijn juridische en wetsystematische consequenties van een eventuele loskoppeling van het adolescentenstrafrecht van de locatie van tenuitvoerlegging?*

In het survey-onderzoek geeft een kleine meerderheid (57%) van de respondenten van zowel ZM als OM aan behoefte te hebben aan meer zeggenschap over en flexibiliteit in de locatie van de tenuitvoerlegging van de sanctie, vooral bij specifieke *typen verdachten* en in mindere mate bij specifieke *typen zaken*. Tijdens de interviews is met name de term ‘differentiatie’ gevallen. Volgens de respondenten vormen de strakke juridische kaders (de zogenoemde ‘titels’ voor de tenuitvoerlegging) minder een probleem indien tijdens de tenuitvoerlegging van de sanctie voldoende voorzieningen beschikbaar zijn voor verschillende leeftijdsgroepen. De bevroegde rechters hoeven niet per se zeggenschap hierover, hoewel ze dat ten aanzien van de meer lokale KVJJ’s wel zouden willen, mede om te voorkomen dat een minderjarige ver buiten de regio gedetineerd wordt, hetgeen de resocialisatie en re-integratie belemmert. Enkele rechters zien het belang van invloed op dit punt, maar ze zijn tegelijkertijd bescheiden als het gaat om hun kennispositie ten aanzien van de tenuitvoerlegging van sancties in bredere zin. De wijze waarop die flexibiliteit zou moeten worden vormgegeven, vinden zij dan ook lastig om te beschrijven.

Met betrekking tot deelvraag VI blijkt uit het juridisch-theoretische onderzoek, de interviews en de focusgroep allereerst dat dit de fundamentele voorvraag oproept wat deze ‘loskoppeling’ voor de essentie van het adolescentenstrafrecht betekent? Als deze ‘loskoppeling’ inhoudt dat bij toepassing van artikelen 77b Sr en 77c Sr niet langer wordt vastgehouden aan het beginsel

⁴ Ook in het voorgaande onderzoek van Asscher e.a. (2020) is gesignaleerd dat dringend behoefte bestaat aan een passend behandelaanbod. Vanuit het perspectief van effectieve sancties is het raadzaam niet enkel te focussen op de duur van de sancties of het verschil tussen intra- en extramuraal, maar eerst en vooral op een passend behandelaanbod. Zie ook par. 5.5 van het onderhavige rapport.

dat de gevangenisstraf of TBS-maatregel in een PI/TBS-kliniek ten uitvoer wordt gelegd en de jeugddetentie of PIJ-maatregel in een JJI, zou dat immers kunnen betekenen dat de keuze van het sanctiestelsel en de specifieke sancties door de rechter sterk aan waarde inboet. Bij toepassing van artikel 77c Sr zal de rechter voor ogen hebben dat een pedagogische benadering wenselijk is. Als de opgelegde jeugdsanctie vervolgens niet in een JJI, maar in een PI ten uitvoer wordt gelegd, roept dat de vraag op wat dan nog de waarde is van de keuze van de rechter voor het jeugdsanctiestelsel. Bij toepassing van artikel 77b Sr bij 16- en 17-jarigen kan het tegenovergestelde gelden, maar met de kanttekening dat plaatsing van minderjarigen in een PI zich moeizamer verhoudt met internationaal recht (artikel 37 onder c IVRK).

Mocht de wetgever een dergelijke loskoppeling van het adolescentenstrafrecht en de locatie van tenuitvoerlegging toch wenselijk achten, dan zal moeten worden nagedacht over de vraag hoe maatwerk kan worden geleverd om te waarborgen dat de tenuitvoerlegging recht doet aan de opgelegde (jeugd)sanctie en de doelen die daarmee worden nagestreefd. Gedacht kan worden aan twee scenario's, waarbij in het ene scenario wordt voorgesteld een specifieke bepaling op te nemen waarin wordt voorgeschreven wie, wanneer en op welke wijze beslist waar een jeugdige tussen de 16 en 23 jaar wordt geplaatst. In het andere scenario wordt, mede op grond van de wetsgeschiedenis, voorgesteld om de huidige artikelen 8 Bjj en 14 Pbw nader uit te werken in beleid en praktijk en de gehanteerde leeftijdsgrens in artikel 8 Bjj te verhogen van 21 naar 23 jaar. In de praktijk kan volgens de wetgever op grond van voornoemde artikelen differentiatie plaatsvinden bij de plaatsing van jeugdigen in een JJI of PI en leeftijd is een van de factoren waarmee rekening kan worden gehouden bij die beslissing.

Een aanvullend aandachtspunt is dat in de praktijk voldoende rekening moet worden gehouden met het belang van continuïteit van de begeleiding en behandeling. In de Bjj zou uitdrukkelijker kunnen worden opgenomen dat overplaatsing niet vanzelfsprekend is bij minderjarigen die in detentie of tijdens de PIJ-maatregel de meerderjarigheid bereiken, waardoor deze groep ook na het bereiken van de meerderjarigheid in de JJI kan blijven. Gezien de stijgende leeftijd van veroordeelden die in de JJI's verblijven, lijkt het daarnaast raadzaam om in PI's toe te werken naar speciale afdelingen voor jongvolwassenen, met gespecialiseerd personeel en passende voorzieningen. Bij beide regelingen, zowel plaatsing als overplaatsing, zou kunnen worden overwogen om de veroordeelde in staat te stellen beroep in te dienen bij de rechter of RSJ.

Conclusie

In dit onderzoek is een divers beeld naar voren gekomen van de ervaringen en opvattingen van magistraten van de ZM en het OM ten aanzien van het jeugdsanctiestelsel bij de sanctionering van 16- tot 23-jarigen die zich schuldig maken aan een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf. Duidelijk is geworden dat de resultaten van het onderzoek zich niet lenen voor een eenduidig antwoord op de centrale onderzoeksvraag. Voor 16- en 17-jarigen geeft een meerderheid van de participerende magistraten aan uit de voeten te kunnen met het huidige jeugdsanctiestelsel (72%) en geen behoefte te hebben aan een verhoging van de maximale jeugddetentieduur bij ernstige gewelds- en zedenmisdrijven (61%). Voor 18- tot 23-jarigen is het draagvlak voor een dergelijke verhoging groter onder de respondenten. Hoewel 63% van de respondenten aangeeft

uit de voeten te kunnen met het huidige jeugdsanctiestelsel bij jongvolwassenen die zich schuldig maken aan ernstige gewelds- of zedenmisdrijf, stelt 61% van de respondenten voor deze doelgroep wel behoefte te hebben aan verhoging van de maximale jeugddetentieduur. Opvallend is dat de behoefte aan verhoging van de maximale jeugddetentieduur voor beide leeftijdsgroepen beduidend minder wordt gevoeld door participerende magistraten van de ZM dan van het OM. Uit de interviews komt een minstens zo divers beeld naar voren van de onderliggende ervaringen, opvattingen en argumenten. Voornoemde resultaten kunnen daarnaast niet los worden gezien van de naar voren gebrachte juridische en wetssystematische consequenties, overige aandachtspunten en de juridisch en wetenschappelijk relevante context.

Uiteindelijk ligt het op de weg van de wetgever om beslissingen te nemen over wenselijkheid van aanpassing van het wettelijke jeugdsanctiestelsel ten aanzien van jeugdigen en jongvolwassenen die zich schuldig maken aan een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf. Dit geldt ook voor de beslissing over een eventuele verhoging van de maximumduur van de jeugddetentie. In dit onderzoek – tezamen met het eerdere onderzoek (Asscher e.a., 2020) – is getracht de wetgever handvatten aan te reiken om tot goed geïnformeerde, weloverwogen en juridisch en wetenschappelijk onderbouwde beslissingen te komen.

Beperkingen

Het onderhavige onderzoek kent een aantal beperkingen:

- In het kader van het survey-onderzoek is getracht alle leden van het OM en de ZM te bereiken die zaken tegen 16- tot 23-jarigen behandelen, teneinde hen in de gelegenheid te stellen te participeren in het survey-onderzoek. Het is niet met zekerheid vast te stellen of dit daadwerkelijk is gelukt. Gezien de variatie in ervaringen en opvattingen van magistraten, maar tegelijkertijd de overlap in argumentatie, is de verwachting dat een substantieel deel van de magistratuur is bereikt en de vigerende visies in dit onderzoek zijn weergegeven. Desalniettemin kan niet met zekerheid gesteld worden dat de steekproefresultaten, uitgedrukt in percentages, representatief zijn voor de verdeling van opvattingen in de gehele populatie magistraten.
- In dit onderzoek staan de opvattingen van magistraten centraal. Persoonlijke overtuigingen en ervaringen uit hun eigen (lokale) praktijk kunnen hun antwoorden hebben gekleurd. De door magistraten naar voren gebrachte argumenten zijn derhalve niet noodzakelijkerwijs wetenschappelijk of juridisch onderbouwd (zie hierover de reflecties in paragraaf 5.5 van het rapport). Het is van belang om dit bij het lezen van dit onderzoeksrapport voor ogen te houden.

In dit onderzoek is uitsluitend de magistratuur bevestigd. Andere voor de sanctietoemeting relevante ketenpartners, zoals de Raad voor de Kinderbescherming, Reclassering Nederland en het NIFP, zijn niet in dit onderzoek betrokken. Evenmin zijn (jeugd)reclasseringswerkers, gedragsdeskundigen en pedagogisch medewerkers van JJI's of andere uitvoeringsorganisaties betrokken. Het verdient aanbeveling om deze ketenpartners te betrekken in vervolgonderzoek om de mogelijke implicaties van eventuele aanpassingen in het jeugdsanctiestelsel voor de adviserings- en tenuitvoerleggingspraktijk in kaart te brengen.